

**“Mutes veselības veicināšana,
zobārstniecības pieejamība
bērniem.”**

ANDIS PAEGLĪTIS

SLIMĪBU PROFILAKSES UN KONTROLES CENTRA

**GALVENAIS SPECIĀLISTS ZOBĀRSTNIECĪBAS APRŪPES
JAUTĀJUMOS.**

Stratēģija

100 %

70%

Mutes veselības pētījums skolēniem Latvijā

SPKC

2015./2016. MĀCĪBU GADS

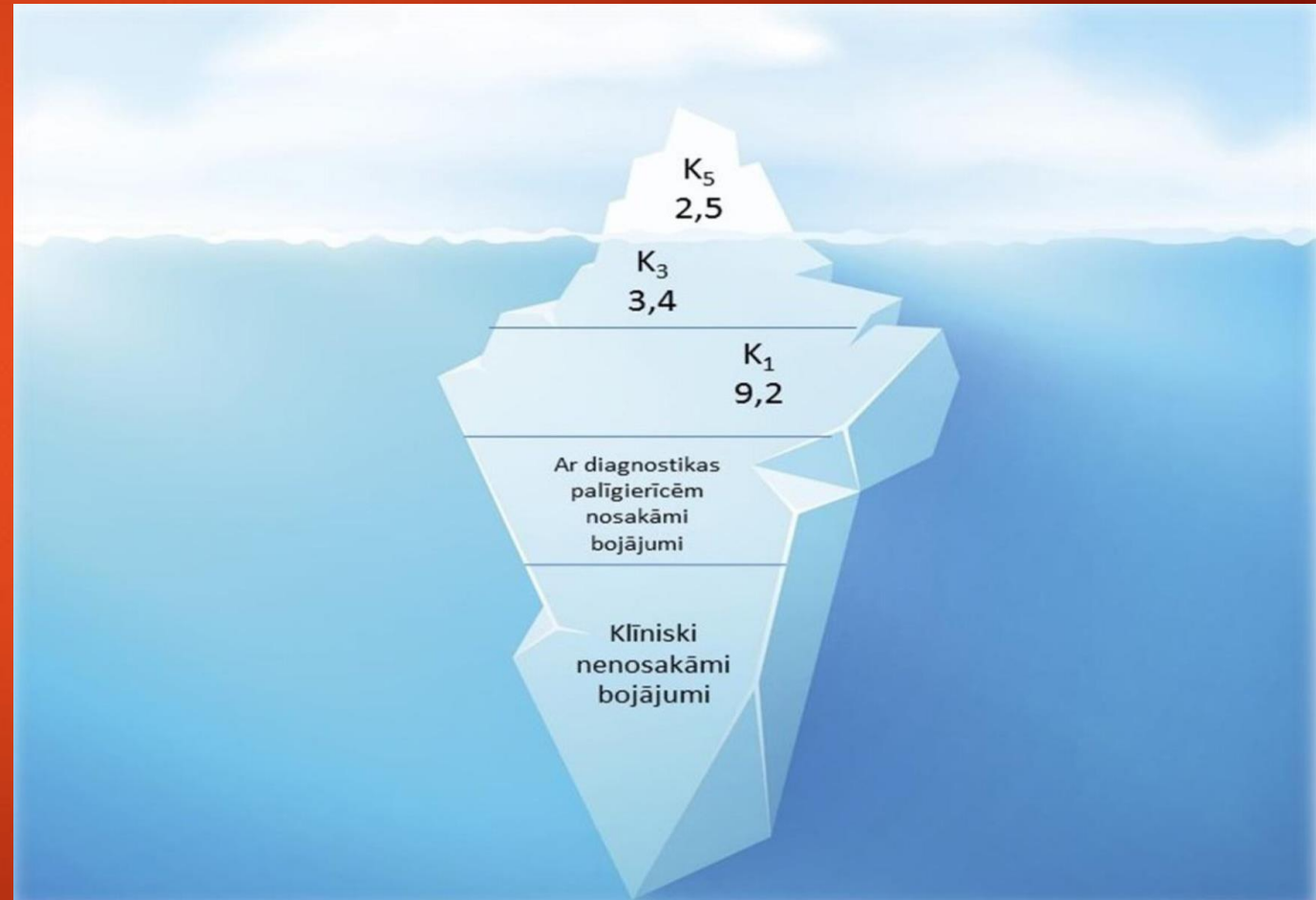
2015./2016. mācību gada pētījuma mērķis

noskaidrot kariesa, periodonta saslimšanu, zobu traumu un citu mutes saslimšanu izplatību, smaguma pakāpi, kā arī izpētīt šo patoloģiju izraisošos un riska faktoros 12 gadus veciem skolēniem Latvijā, izmantojot starptautiski atzītu pētījumu metodoloģiju.

Sekundārs pētījuma mērķis ir veikt rekomendācijas turpmākai veselības aprūpes plānošanai, pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem.

Aisberga vai leduskalna princips kariеса smaguma pakāpes novērtēšanai:

- ▶ Klasiski epidemioloģiskos pētījumos nosaka kariеса tikai K5 līmenī, tātad, redzam tikai aisberga redzamo daļu, un uz tās pamatojam profilakses programmas
- ▶ Neredzamais vai nepamanāmais K3 līmenī K1 līmenī.
- ▶ Bojāto zobu skaits ir vēl lielāks, jo daļu bojājumu varētu reģistrēt tikai ar diagnostikas palīgierīcēm, bet daļa bojājumu ir tik mazi, ka klīniski nav vēl nosakāmi.

Mutes veselības raksturojums

Kariesa izplatība

- ▶ Bojājums ar redzamu kavitāti dentīnā -**K5** līmenis- kariesa izplatība šajā līmenī ir 71,9% ar vidēji **2,5** skartiem zobiem.

Bojājums grūti pamanāmu bojājumu emaljas līmenī - **K3** līmenis - izplatība ir **79,8%** un smaguma pakāpe – vidēji **3,4** bojāti zobi

- ▶ Pētījumā noskaidrots, ka 98,5% Latvijas 12 gadus veci skolēni cieš no kariesa, un vidēji 9,2 zobi ir kariesa skarti šajā vecumā. Šie rādītāji ir emaljas kariesa bez kavitātes līmenī, tātad, kariesa agrīnā stadijā -**K1**

Saslimstības pēc statistikas

Gads	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pacientu skaits	22634	20863	23537	22281	24111	25622	26534	25992	25436	25246
kariozo	34819	33331	35053	33585	37144	36759	38390	36650	34785	35786
plombēto	35806	32794	32887	31715	35439	34944	38356	35747	34495	34282
izrauto	2193	1709	2481	1814	1787	1907	2000	1994	1775	1896
KPE	3,2	3,3	3	3	3,1	2,9	3	2,9	2,8	2,9

Vispārīgie jautājumi par mutes veselību un zobārstniecības pakalpojumu izmantošanu

Sāpes vai citas problēmas saistībā ar zobiem:

55,5% bērnu atzina, ka viņiem tādas ir bijušas,

1,6% bērni atzina, ka viņiem sāpes vai citas zobu problēmas ir bieži.

Zobārstu pēdējo 12 mēnešu laikā ir apmeklējuši 77,6% skolēnu un 13,4% bija gājuši pie zobārsta sāpju vai citu problēmu dēļ.

Tikai valsts apmaksātus zobārstniecības pakalpojumus izmanto 40,8% skolēnu (Rīgā 30,4%),

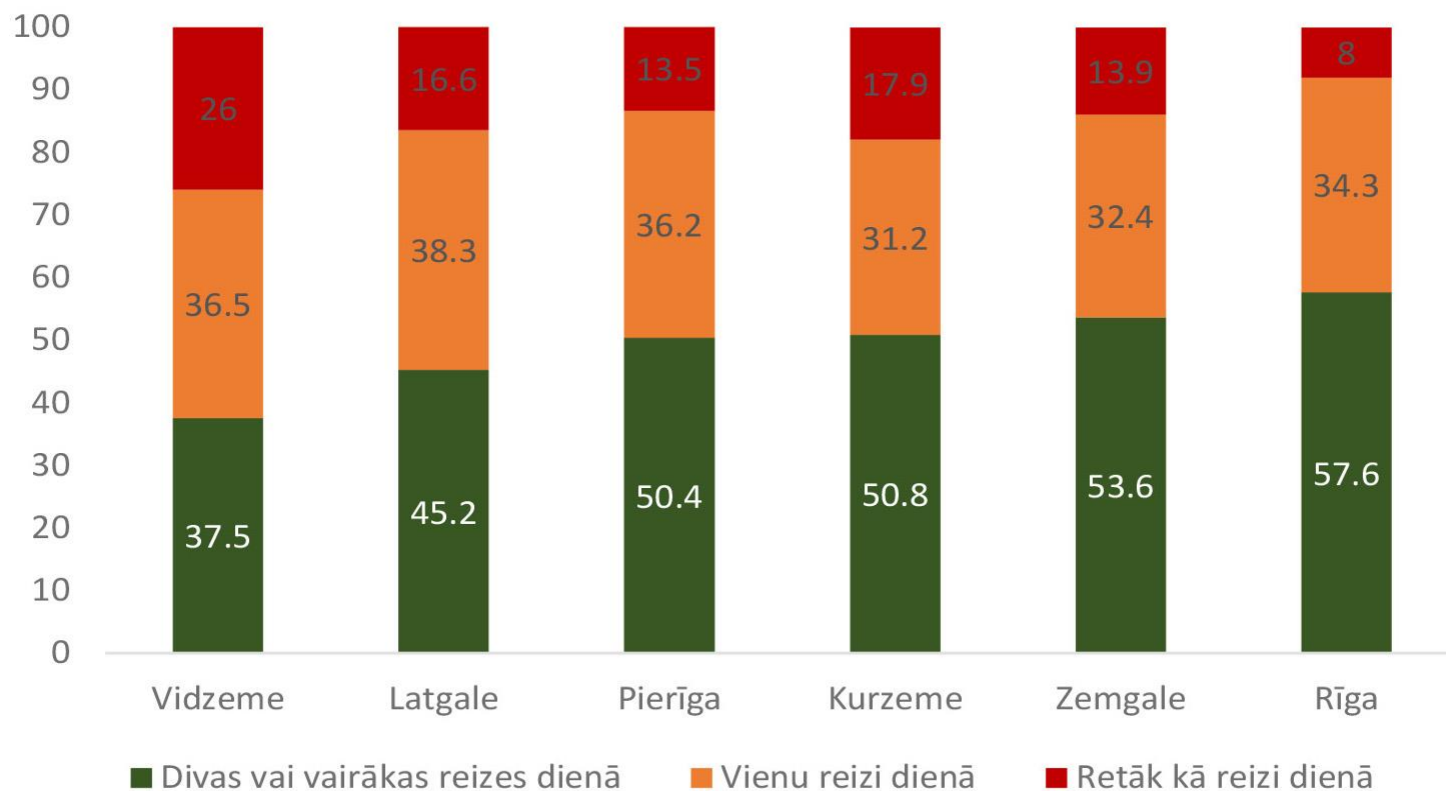
19,2% izmanto gan maksas, gan bezmaksas

20,1% apmeklē tikai maksas zobārstus.

Zobārstu pēdējā gada laikā nav apmeklējuši 19,9% skolēnu, zobu higiēnistu 9% skolēnu.

Mutes higiēnas raksturojums

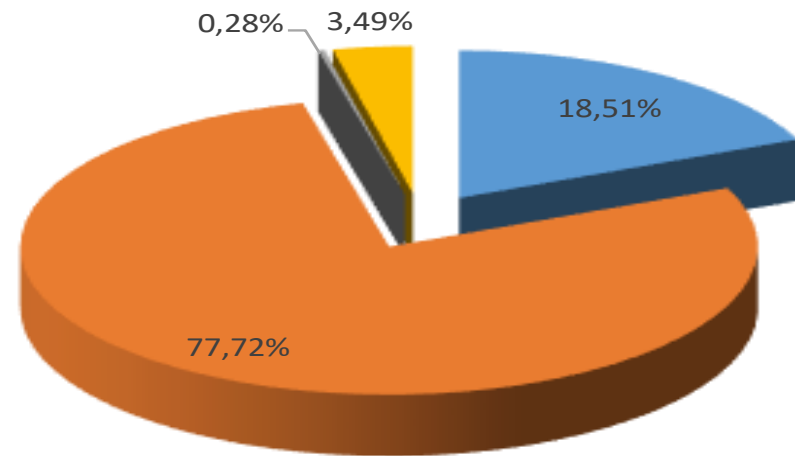
2.21 attēls. Zobu tīrīšanas biežums 12-gadīgiem skolēniem Latvijas reģionos (%)

**“Zobārstnieciskās palīdzības
pieejamība”**

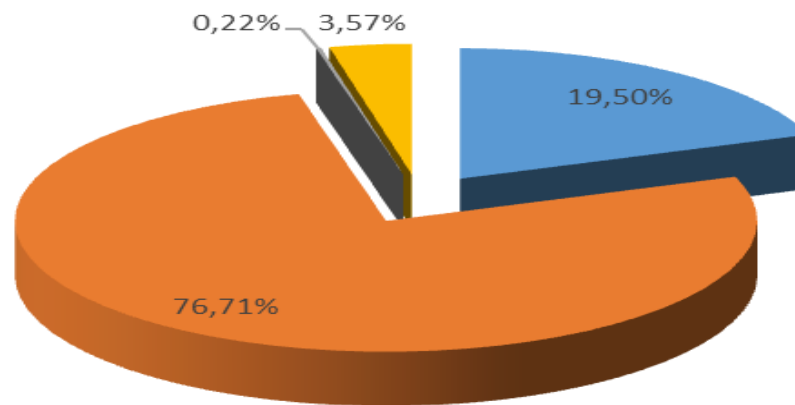
Akūtie gadījumi

Klasifikācija

■ AKŪTAS SĀPES ■ REGULĀRA APSKATE ■ TRAUMA ■ NAV NORĀDĪTS

Zobārsta apmeklējuma iemesli 2017. gadā.

■ AKŪTAS SĀPES ■ REGULĀRA APSKATE ■ TRAUMA ■ NAV NORĀDĪTS

Neatliekamā palīdzība

Neatliekamie gadījumi – palīdzība
sniedzama nekavējoties!!

Pamats – Ārstniecības likums

Akūtā palīdzība

Sniedzama darbadienas laikā vai ne
vēlāk kā 24 stundu laikā

Pamats – Latvijas Zobārstu
asociācijas ētikas kodekss

Apmeklējumi pie zobārstniecības speciālistiem

	2009.	2014.	2016.	2017.
▶ Rīgas nodaļa	216 097	240 694	238 550	218 442
▶ Latgales nodaļa	88105	89304	74 674	68 014
▶ Kurzemes nodaļa	115 746	103 51	83 478	77 289
▶ Vidzemes nodaļa	71 679	81 011	59 168	51 296
▶ Zemgales nodaļa	70 822	68 720	68 114	61 014
▶ Kopā	562 449	583 315	523 984	476 057
▶ t.sk. mobilajos ZK	8244	8843	8431	8358

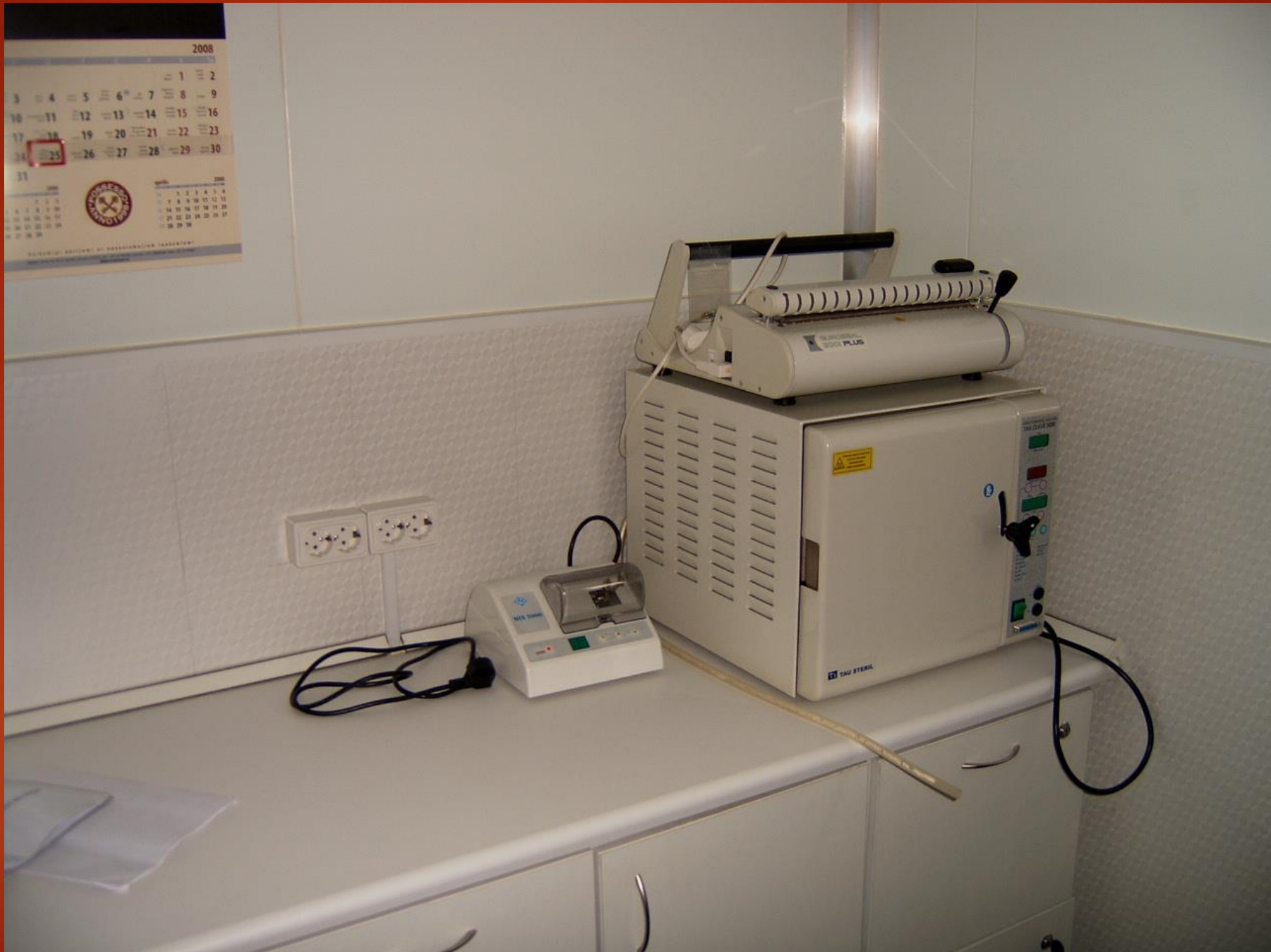
Valsts līgumā nodarbināto zobārstniecības struktūru skaits.

▶ Rīgā	52
▶ Kurzeme	55
▶ Latgale	26
▶ Vidzeme	50
▶ Zemgale	60

Nodarbināti 910 speciālisti, t.sk. 482 zobārsti

Pārvietojams zobārstniecības kabinets

Personām ar kustību traucējumiem

Veselības ministrija

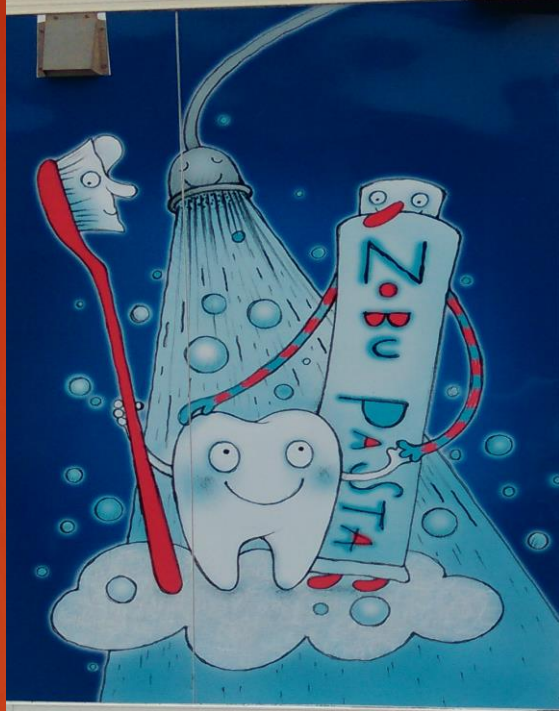
o-lv
31-4173
ko.lv

IVECO

LV GU-7

Sīmbu profilakses un
vesības centrs

VIDZEME

Mobilais
zobārstniecības
kabinets

www.tirizobi.lv

Tīri zobus
2 reizes
dienā!

LV GR-8894

Mobilais zobārstniecības kabinets:

I pusgads	Zemgale, Vidzeme;
II pusgads	Kurzeme, Latgale

Strādā NVD līgumpartneri zobārsti

Apkalpo izglītības iestādes pēc pašvaldību informācijas.

Primārā veselības aprūpe:

ģimenes ārsti – zobārsti:

informētība un sadarbība.

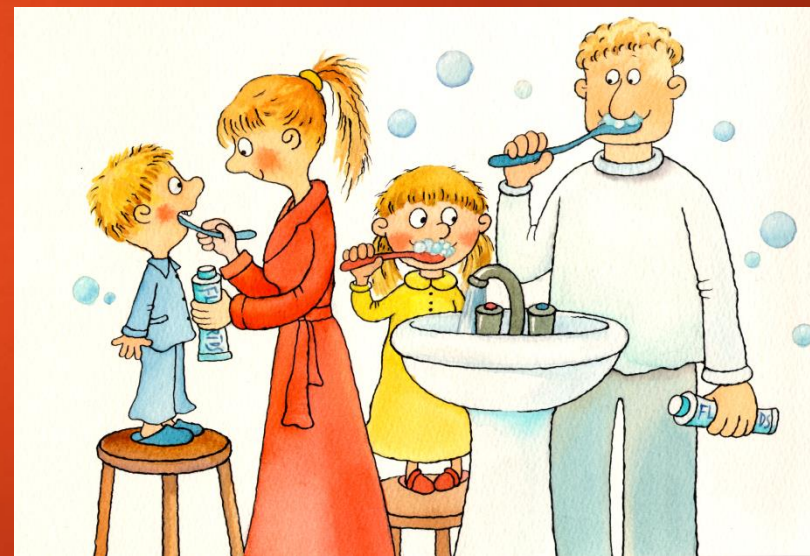
Mērķis:

Ģimenes zobārstniecība

Nauda seko bērnam.

Zobu kopšana un uzturs

ASOC.PROF. E.SENAKOLA
ASOC.PROF. A.BRINKMANE

Paldies par uzmanību!

29405832; 67895823

andis.paeqlitis@spkc.gov.lv

andis.paeqlitis@gmail.com

Zobu bojājumu veidošanās:

Ogļhidrāti + aplikums = skābe
(cukurs + ciete)   **baktērijas**

Skābe + zoba emalja = bojājums

Aplikums

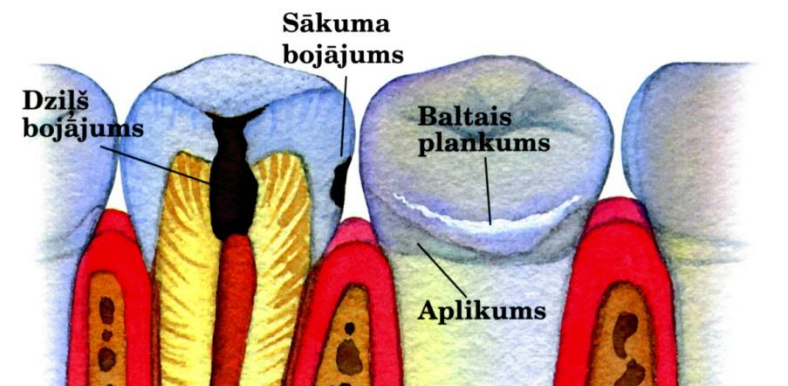
Miksta, lipīga masa, kas satur baktērijas, pastāvīgi veidojas uz zobiem, radot zobu bojāšanos un smaganu saslimšanas.

Baltā plankuma stadija (agrīns bojājums)

Pēc ēšanas aplikums kļūst skābs un pakāpeniski šķīdina emalju. Fluorīdus saturoši līdzekļi (zobu pasta, F tabletes u.c.) var palīdzēt atjaunot bojāto emalju agrīnās bojājuma stadijās, pirms vēl izveidojies caurums.

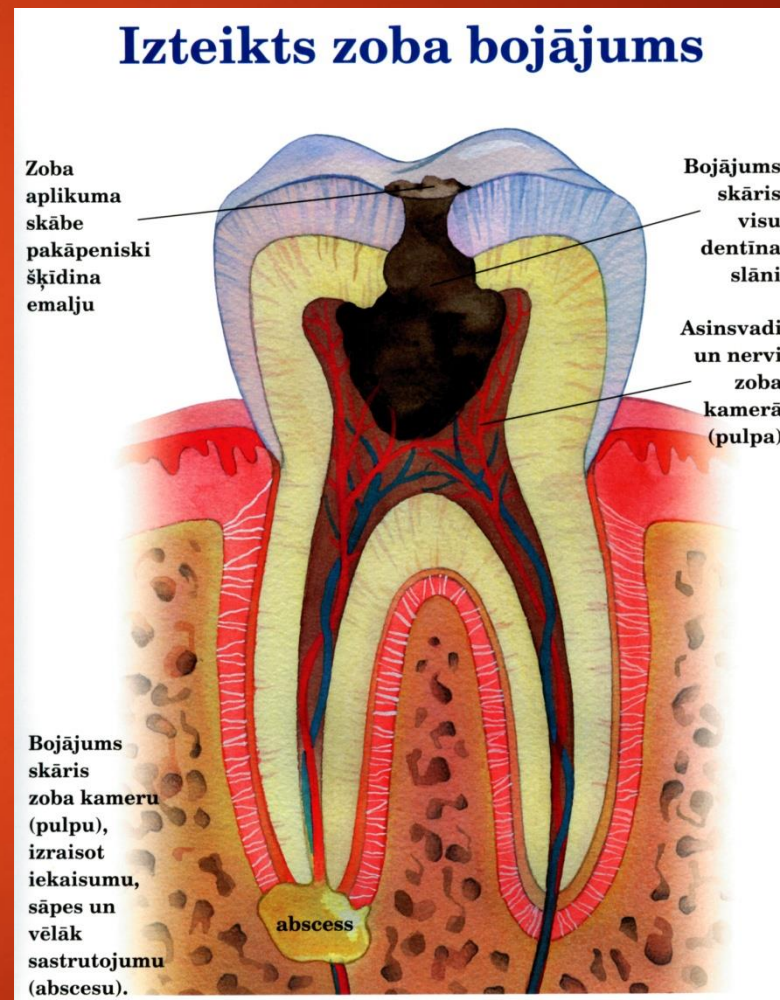
Bojājums - caurums (kavitāte)

Ja zoba emalja tiek bojāta pārāk dziļi, tā ielūzt un parādās caurums. Šādu bojājumu var novērst tikai Jūsu zobārsts!

Zobu bojāšanās un uzturs:

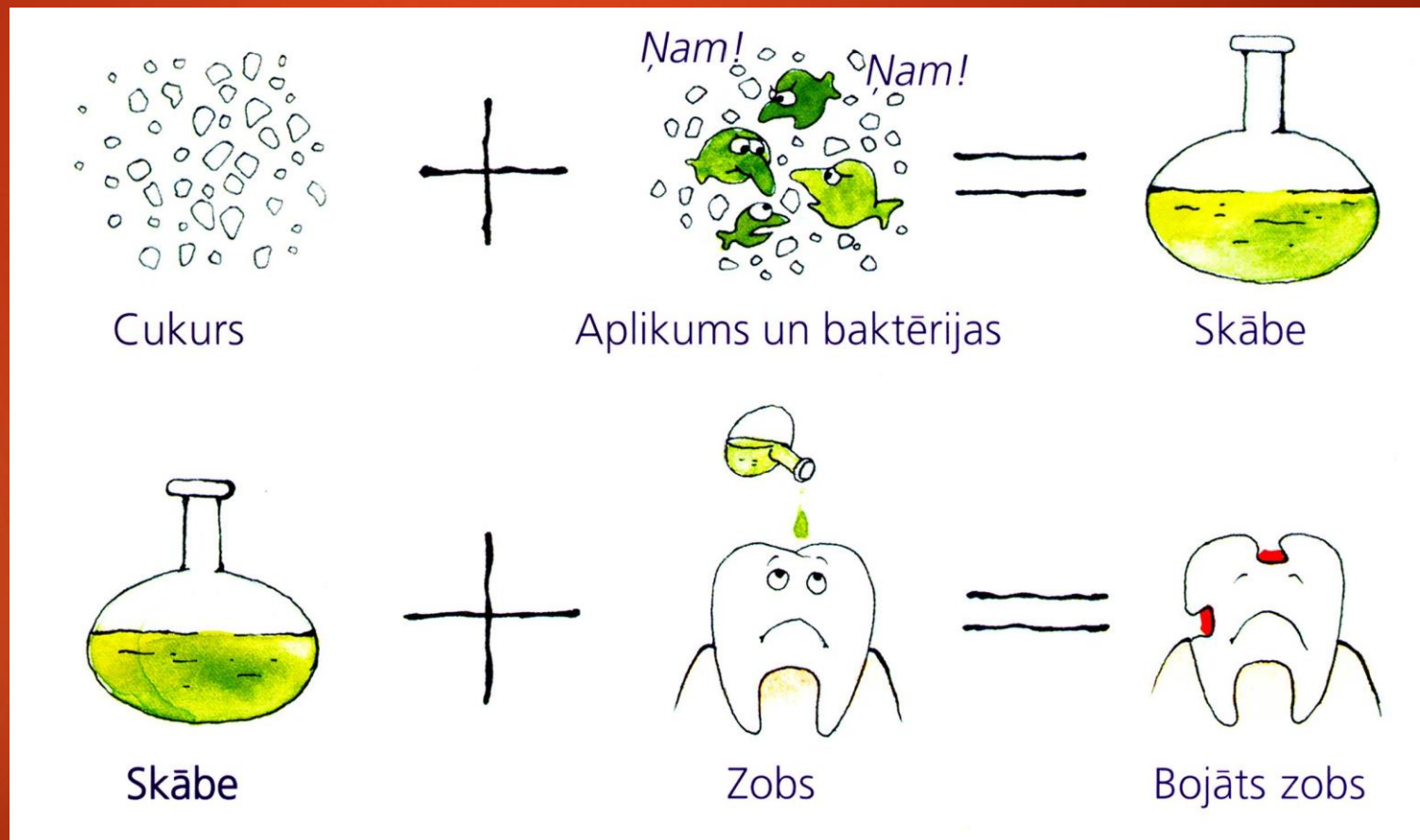
Galvenais zobu un smaganu slimību cēlonis ir **mīkstais zobu aplikums**. Tas satur miljoniem baktēriju. Baktērijām ļoti patīk mutēs dobums. Tur ir silts, mitrs un reizēm ļoti salda vide. Baktērijas to visu izmanto un strauji vairojas. Ja mūsu pārtika satur daudz cukura, tad aplikumā esošās baktērijas sāk veidot skābi un rezultātā rodas skābes uzbrukums zobam. Ja ilgstoši aplikumu nenofīra, emaljas virsmā rodas balti, kritaini plankumi, kuri vēlāk pārvēršas lielos zobu bojājumos, sākas zobu sāpes.

Atcerieties

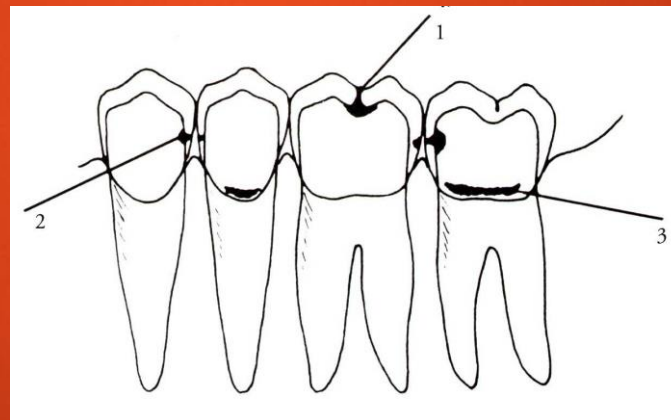
Ogļhidrāti (cukurs+ciete) + aplikums = skābe

skābe + zobs = zoba bojāšanās (kariess)

Ir jāzina, ka zobiem ir virsmas,
kuras ir īpaši jāuzmana, lai
nesāktos zobu kariess:

- ❶ zobu bedrītes,
- ❷ starpzobu virsmas
- ❸ zoba kakliņa rajons - vieta, kur smagana piekļaujas zobam,

Ir jācenšas kārtīgi iztīrīt visas starpzobu spraugas, zobu
bedrītes un smaganu malu.

Zobu bojāšanās etapi

- 1 *Skābe iedarbojas uz zoba emalju, šķīdina cietās minerālvielas un veido baltus, krītainus plankumus.*

Šī stadija ir atgriezeniska: jāpārtrauc saldumu pārmērīga lietošana, rūpīgi jātīra zobi 2 reizes dienā ar fluoru saturošu zobu pastu.

- 2 *Ja zobi netiek tīrīti, skābes līmenis paaugstinās, emalja tiek izšķīdināta un zobā izveidojas caurums, bojājums sniedzas arī dentīnā.*

- 3 *Ja bojājums izplatās tālāk uz pulpu, tad veidojas iekaisums, rodas lielas sāpes.*

- 4 *Ja zobs netiek savlaicīgi ārstēts, infekcija izplatās zoba saknē un ārpus tās.*

Bieži šajā stadijā zobs ir jāizrauj.

Cik bieži jātīra zobi?

Atceries, ka zobi jātīra katru dienu vismaz 2 reizes!!!

Tie jātīra no rīta – pēc brokastīm, un vakarā pirms gulētiešanas. Palūdz pieaugušos, lai pārbauda, kā tu to dari. Būtu labi, ja tu iztīrītu zobus arī pēc pusdienām. Pacienties pēc ēšanas vismaz izskalo muti. Obligāti izskalo muti pēc saldumu ēšanas.

Atceries, ka zobi jātīra vismaz 3 minūtes!!!

Pareizais uztura pulkstenis

Paskaties šajā uztura pulkstenī!

Ja tu ēdīsi tikai noteiktās ēdienreizēs, tavi zobi būs veseli, stipri, smaidīgi.

Nepareizais uztura pulkstenis

Ja tu starp ēdienreizēm naškosies ar saldumiem, saldinātiem dzērieniem, tad zobos būs caurumi.

